

Water, bron van leven

Water: voor mens, plant en dier levensnoodzakelijk. Zonder water immers geen leven. Maar water kent ook gevaarlijke kanten, wanneer het ons bedreigt of overspoelt. Water, een verkwikkend én bedreigend oerelement.

We komen het dagelijks in allerlei vormen tegen: fris water uit de kraan om te drinken, te koken, te wassen, te spoelen, schoon te maken of te douchen, water uit de regenton om planten in huis en tuin te begieten, bluswater om het vuur te doven, zwemwater voor verkoeling en ontspanning, water en zand voor de kleintjes in de zandbak of op het strand, watersport en vrachtschepen op rivieren en kanalen. Op tal van momenten speelt water een belangrijke rol in ons dagelijks leven: het is daarom letterlijk van levensbelang. Maar de medaille kent altijd twee kanten. Want naast vruchtbaarheid, leven, verfrissing, stroming en afkoeling betekent water ook kou, bevriezing, overstroming, verwoesting.

Water in de bijbel

Geen wonder dat we het water al in de eerste zin van het eerste bijbelboek (Genesis) tegen komen: "In het begin maakte God de hemel en de aarde. De aarde was leeg en verlaten. Overal was water, en alles was donker. En er waaide een hevige wind over het water" (*Bijbel in gewone taal*). Ook op talloze andere plaatsen in de bijbel is water prominent aanwezig en heeft er dikwijls een symbolische betekenis. Voorbeelden te over: de zondvloed en de Ark van Noach, de doortocht van het joodse volk door de Rode Zee, Mozes die met zijn staf water uit de rots slaat, Jezus' gesprek met de Samaritaanse vrouw bij een waterput, water dat op het bruiloftsfeest in Kana verandert in wijn en nog vele andere verhalen in oude en nieuwe testament. Water is in de bijbel in overvloed en allerlei gradaties te vinden: reinigend, verkwikkend, bedreigend.

Bron van leven

De oude Egyptenaren waren er al van overtuigd, dat water en zon de belangrijke ingrediënten waren voor de vruchtbaarheid van hun land. De overstromingen van de Nijl waren daarom zegeningen van de bovenste plank en werden rechtstreeks in verband gebracht met de godenwereld.

In vrijwel alle godsdiensten neemt de reinigende en zuiverende kracht van water op cruciale momenten een plaats in. In onze eigen godsdienstige traditie valt dan bijvoorbeeld te denken aan de wijding van het doopwater in de Paasnacht en het gebruik van water bij het doopsel. Net zoals in veel andere godsdiensten wordt water daar gebruikt om zowel de opname van kinderen en volwassenen in een gemeenschap als de overgang naar een andere levensfase te symboliseren. Ondergedompeld of met doopwater overgoten worden en weer opstijgen uit het water staat dan symbolisch voor: opnieuw geboren worden, het oude bestaan achter je laten, iets nieuws beginnen. In oude bewoordingen heette het: de onreinheid van de erfzonde afwassen. Zonder water geen doop, water als 'bron van leven', 'levend water'.

Water verwijst ook naar de voetwassing op Witte Donderdag, water en wijn in de eucharistieviering, vingers dopen in een wijwaterbakje en een kruisteken maken, zegening van overledenen, kerkgangers en automobilisten met wijwater. Om de kwade krachten van het onweer af te wenden, ging men vroeger met een palmtakje al sprenkelend met gewijd water door het huis. En nog altijd worden aan sommige waterbronnen bijzondere genezende krachten toegekend, zoals het Lourdeswater, uit de bron waar de rivier de Gave ontspringt.

Reinigend en zuiverend

De reinigende en zuiverende kracht van water treffen we ook in andere godsdiensten aan. Het jodendom kent vele vormen van afwassen met water. Joodse wetten schrijven een rituele reiniging voor bij bepaalde soorten ziekten of wanneer iemand onreine dieren of lichamen heeft aangeraakt. Een ritueel bad heeft vooral een innerlijk zuiverende kracht. In het hindoeïsme is bijvoorbeeld de rivier de Ganges een heilige rivier. Elk jaar trekken er duizenden pelgrims naar toe en het rituele baden is er een vorm van zuivering. Ook binnen de islam moeten de gelovigen eerst handen en voeten afspoelen met water voordat zij de moskee mogen betreden: een zuiveringsritueel.

Altijd in beweging

De Griekse wijsgeer Heraclites zei het eeuwen geleden al: "panta rei kai oeden menei", wat zoveel betekent als "alles stroomt en niets blijft". Dat is water: geen statisch element, maar altijd in beweging: stromend, golvend, bruisend, bubbelend, spetterend, spuitend. Levend water, bron van energie en leven. Water is overal op aarde de verbinding tussen het hoge (bergen) en het lage (zeeën en oceanen). Steeds op zoek naar het laagste punt waar het weer uitstroomt en opgenomen wordt in een eeuwige kringloopbeweging, die zorgt voor eindeloze terugkeer en continuïteit. Tenminste... als we er in de toekomst in zullen slagen verstandig(er) om te gaan met onze aarde. 'Ruimte voor de rivier' en 'zuinig met water' zouden daarom niet alleen mooie technische en economische slogans moeten zijn, maar ook en vooral dwingende richtingwijzers naar de toekomst. Want steeds duidelijker wordt, dat de balans in de kringloop ernstig verstoord dreigt te raken omdat we druk bezig zijn onze aarde tot aan de rand van uitputting te brengen. Klimaatbeheersing en watermanagement zullen daarom in de toekomst absoluut noodzakelijk zijn. Alleen *dán* kunnen we blijven genieten van de verkwikkende en verfrissende eigenschappen van het water, houden we de dreiging van verwoesting en overstroming zoveel mogelijk op afstand en kan water in onze kerken een blijvende bron van leven zijn.

Jan Simons

Dit artikel is het tweede van een vierdelige serie over de oerelementen: water, vuur, lucht en aarde.

**water
spreekt de universele taal
van het leven**

**verbindt alle leven
is onlosmakelijk verbonden
met ons bestaan**

**water
vloeiende bezieling
door alle tijden heen**

Foto en gedicht: Rineke Robben-Wardenaar